

Vrednovanje rada sudija u Srbiji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini

(Beograd, Visoki savet sudstva Republike Srbije, 24. 11. 2016)

Rezime rezultata

1. Vrednovanje rada sudija je u sve tri zemlje regiona regulirano zakonom i podzakonskim aktima. U njima je razrađena procedura i institucionalni okvir za ocjenjivanje sudijskog rada. Svaka od zemalja posjeduje specifičan sistem i uočljive su međusobe sličnosti i razlike. U Bosni i Hercegovini se primjenjuje formalni model vrednovanja rada sudija. Ovdje su osnovna pravila i parametri utvrđeni podzakonskim aktima čime se odstupa od utvrđenih minimalnih standarda: u BiH nedostaju zakonom uređena i definirana osnovna pravila iz oblasti vrednovanja rada sudija, a postojeći zakonski okvir na nivou entiteta, odnosno distrikta Brčko, nije harmoniziran. Preporuka je da se BiH-sistem regulira zakonom na nivou države.
2. U sva tri sistema se rad sudije vrednuje po unaprijed propisanoj proceduri, parametri su poznati i unaprijed zadani i precizno su određeni mjerni elementi. Oni obuhvataju rezultate rada sudija, a na osnovu njih se izvodi ocjena rada. Ocjena je gradirana u tri ili u pet kategorija (opisnih ocjena).
3. U sva tri sistema u vrednovanju učestvuju same sudije kao akteri čiji se rad vrednuje. Njihovo učešće je osigurano u cjelokupnom procesu ocjenjivanja i to: u obliku mogućnosti ukazivanja na specifične okolnosti sa kojima se susreću u radu, zatim u obliku učešća u kreiranju postupka i organa vrednovanja (članovi ovih organa su takođe sudije) kao i u obliku različitih formi prigovora (u vidu ispitivanja pravilnosti postupka i dobijenog rezultata vrednovanja rada).
4. U sva tri sistema se postavlja pitanje da li i kako treba vrednovati vansudske aktivnosti (edukatori, znanstveni radovi, akademsko obrazovanje, izlaganja na stručnim i naučnim skupovima i sl.). Prevladalo je mišljenje da ovaj tip rada ne smije nositi značajne bodove i da ne treba biti postavljen tako da u konačnom zbiru bitno doprinosi konačnoj ocjeni sudskog rada.
5. Sistemu vrednovanja rada sudija u Srbiji je stavljen prigovor u pogledu (očekivane) neefikasne primjene određenih rješenja (iz Pravilnika o kriterijumima, merilima, postupku i organima za vrednovanje rada sudija i predsednika sudova):
  - neadekvatnim je okarakterizirano mjerilo za ocjenu rada sudija u drugom stepenu i to u pogledu vremena izrade odluke. Smatra se da vrijeme izrade odluke, kao jedno od mjerila koje objektivizira kvalitet rada sudija drugostepenih sudova, nije dovoljan pokazatelj njegove uspješnosti.
  - u pogledu mjerila «kvantitet rada» ukazano je da mjesečno propisana norma nije dovoljno obrazložena. Naime, u postojećem modelu nije uvažena težina i složenost predmeta. Istaknuto je da Pravilnikom nije predviđen rad na izuzetno teškim predmetima, iako je Sudskim poslovnikom propisano oslobađanje od priliva predmeta i ispunjenja mesečne norme u slučaju rada na izuzetno teškim i složenim predmetima.

6. Učesnici su saglasni da je u Srbiji uspješno završeno konstituisanje i rad organa nadležnih za vrednovanje rada sudija, odnosno komisija za sprovođenje postupka vrednovanja i utvrđivanja ocjene rada.
7. U Bosni i Hercegovini je istaknuta neujednačenost postupka vrednovanja zbog egzistencije paralelnih sudskih sistema. Ne vidi se opravdan razlog zbog kojeg sistem vrednovanja rada svih sudija u BiH ne bi trebao biti ujednačen. Pozitivno su ocijenjeni prijedlozi da se vrednovanje sudija standardizira na period od tri godine za sve sudije. Dalje je predloženo da se ne vrednuju sudije najviših sudskih instanci, da se vrednuje rad sudija kroz desetomjesečnu godišnju normu kao i da se pojednostavi složeni postupak vrednovanja koji se u praksi svodi na uspješno ostvarivanje propisane norme. Ovo dovodi do pada kvaliteta u radu, kako nižestepenih, tako i višestepenih sudova.
8. Kao prednost bosanskohercegovačkog sistema vrednovanja istaknuto je da BiH, za razliku od Srbije koja tek uspostavlja ovaj sistem, ima višegodišnje iskustvo. Ovdje su jasno definirani nedostaci cijelog sistema. Cilj je da se ovaj sistem ujednači i da se vrednovanje unificira u okvirima pravosudnog sistema BiH (usp. pod 1).
9. Na bosanskohercegovačkom je primjeru ukazano da se vrednovanje rada sudije obavlja na bazi 11 mjeseci. Međutim, realan obračunski period godišnje norme je 10, a ne 11 mjeseci, kako je to propisano važećim Pravilnikom. To slijedi iz sudijskog prava na odsustvo u trajanju od 43 dana. Ovdje postoji prostor za korekciju obračunskog perioda godišnje norme.
10. Proces vrednovanja rada sudija u Hrvatskoj je usklađen sa evropskim standardima. Kao nedostatak je istaknuta činjenica da je težište pri ocjenjivanju na obradi statističkih podataka. Tako je čak 94,32% sudija (prema zadnjim podacima) ocijenjeno najboljom ocjenom. Navedenim ocjenjivanjem ne dobijaju se neophodne nijanse u ocjeni kvaliteta rada sudija. Propisani kriterijumi nisu adekvatno odmjereni budući da nije teško dostići najvišu ocjenu. Prijedlog je da se rješenje potražiti u drugačijem definiranju mjesečne sudijske norme. U tom smislu je predloženo da se predmeti grupišu u odgovarajuće cjeline kako bi se svaka ocjena vezala za tip predmeta koji se rješava, odnosno za njegovu težinu. Tako bi se optimirao postojeći sistem jer bi se ocjenjivanje vezalo i za vrstu materije koja je predmet sudovanja.

(predili S. Spasojević/E. Šarčević)